

Policy för hantering av vilseledande vid examination För utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Bakgrund

Antalet studenter som anmäls för olika former av vilseledande vid examination har de senaste åren ökat samtidigt som fuskets förändrats i karaktär.¹ Inte minst har den stora ökningen av information tillgänglig på Internet medfört problem med plagiering av befintliga texter. För att stävja problem med fusk är förebyggande arbete på alla nivåer inom universitetet av stor betydelse. Inte minst är det viktigt med information till samtliga studenter, på såväl svenska som engelska, om innebörden av fusk och de konsekvenser det kan få för den studerande. Detta dokument har sammanställts för att användas av såväl studenter som lärare för att informera om innebörden av begreppet fusk och vilseledande vid examination, hur misstanke om fusk handläggs samt vad påföljden blir när fusk begås.

Definition av fusk och vilseledande vid examination

Fusk eller vilseledande vid examination innebär att studenten avsiktligt försöker vilseleda examinatoren när en studieprestation ska bedömas. Studenten ska således ha gjort det medvetet och ha känt till att förfarandet inte var tillåtet. Det räcker med att ett försök görs, det behöver inte lyckas. Fusk behöver inte påverka betygssättning för att utgöra fusk. Även om fuskets påverkar studenten negativt, till exempel genom en felaktig fusklapp, bedöms det som fusk. Fusk är även att otillåtet hjälpa en annan student, till exempel avslöja lösningar vid individuella prov. Förberedelser som inte genomförs, till exempel att skriva fusklappar som inte används, utgör emellertid inte fusk.

Digitala granskningstjänster av studenters arbeten

Uppsala universitet använder sig av tjänster där texter kan granskas utifrån olika databaser. En sådan tjänst är Urkund.² Med hjälp av dessa databaser kan en lärare undersöka om en inlämnad text, t ex en uppsats, innehåller likheter med publicerade texter eller andra studentarbeten. Ett vanligt förfarande är att studenten lämnar in sitt arbete som inlämning med plagiatkontroll via Studentportalen eller att läraren själv skickar in arbetet för textjämförelse. Läraren kan efter plagiatkontrollen se det inlämnade arbetet tillsammans med information om likheter med andra texter och markeringar av misstänkta avsnitt i det inlämnade arbetet. Därefter gör läraren en slutlig bedömning om de stycken som tjänsten markerar kan bedömas som plagiat.

Hur hanteras misstanke om fusk?

Handläggning av fusk utgår från högskoleförordningens formulering i 10 kap, 9 § (Bilaga 1).

¹ Se till exempel de årliga rapporter som presenterar av Universitetskanslersämbetet om disciplinärenden på landets högskolor. De finns tillgängliga på myndighetens webbsida (www.uka.se).

² Se mer information på www.urkund.se

I förordningen står att misstanke *skall skyndsamt anmälas*. Det innebär att en anmälningsskyldighet föreligger. Eftersom det inte preciseras vem som har skyldighet anses den omfatta alla. Dessutom ska ärendet ges hög prioritet och får inte vänta, till exempel på att chef återkommer från resa. Institutionen har ansvar för att ärendet behandlas.

Institutionen ska hantera misstanke om fusk eller vilseledande vid examination enligt ovanstående. Den som misstänker fusk ska omgående informera studierektorn³. Examinator och studierektor beslutar, efter samråd med kursansvarig lärare, tillsammans om den fortsatta hanteringen av ärendet.

För att kunna klarlägga om uppsåt föreligger krävs ett samtal med studenten innan beslut om anmälan fattas. Samtalet kan även behöva kompletteras med andra utredningar för att kunna avgöra om det finns en grundad misstanke om fusk eller inte. Hänsyn ska tas till individens rättssäkerhet och rätt till integritet. Det första samtalet med studenten bör alltid vara öppet hållet, det vill säga studenten ska informeras om att det finns misstanke att fusk har förekommit, att detta är anledningen till samtalet samt att man söker studentens egna förklaringar till det inträffade. Varje kontakt med olika parter i ärendet bör dokumenteras i form av tjänsteanteckningar och diarieföras. Allt muntligt och skriftligt språkbruk i kommunikationen med studenten ska vara sakligt. Studentens identitet ska inte i onödan röjas bland medarbetare som inte är direkt berörda av ärendet.

Studierektorn och examinatorn har endast i uppgift att utreda om grundad misstanke om försök till vilseledande i samband med examination föreligger. De ska *inte* försöka reda ut bevisningens styrka eller förekomst av förmildrande omständigheter. Studenten ska löpande informeras om den fortsatta hanteringen av ärendet.

Om utredningen resulterar i att det föreligger en grundad misstanke om fusk görs en anmälan till rektor gemensamt av examinator och studierektor. Till anmälan bifogas allt skriftligt material i ärendet, inklusive kopior på den information som studenten fått om kursen och dess examinationskrav. Anmälan undertecknas av studierektor. Om utredningen resulterar i att ärendet avskrivs görs en tjänsteanteckning om hanteringen av ärendet.

Rektor kan efter utredning antingen själv fatta beslut i ärendet eller hänskjuta ärendet till disciplinnämnden för prövning. Till disciplinnämndens sammanträde kallas den anmälda studenten och den ansvariga studierektorn. Vid behov kallas även andra berörda, som till exempel examinator, lärare eller skrivningsvakt, till sammanträdet.

Vilka disciplinära åtgärder vidtas vid fusk?

Enligt högskoleförordningen 10 kap. gäller allmänna bestämmelser för disciplinära åtgärder, se Bilaga 1. Disciplinära åtgärder kan vidtas mot studenter antagna till högskoleutbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Åtgärder kan inte vidtas vid antagningsprov eller inom uppdragsutbildning.

Påföljden vid fusk kan bli en varning alternativt avstängning om maximalt 6 månader. Ett beslut om avstängning innebär att studenten inte får delta i undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildning vid Uppsala universitet. Under avstängningen får studenten inte studera i universitetets bibliotek eller i övrigt vistas i universitetets lokaler.

³ eller i förekommande fall program- eller utbildningsansvarig vid institutionen

Studenten får dock ha kontakt med studievägledare. Vidare registreras avstängningen i Ladok och information om avstängningen går ut till alla parter som krävs för att avstängningen ska kunna genomföras. Inga resultat kan registreras i Ladok under avstängningstiden. CSN informeras om disciplinnämndens avstängningsbeslut eftersom en avstängd student inte har rätt till studiemedel. Andra disciplinära åtgärder utöver det som disciplinnämnden bestämmer får inte förekomma.

Rättning av prov där fusk misstänks

Normalt avvaktar läraren disciplinnämndens ställningstagande och om fusk föreligger betraktas provet (prov innefattar såväl muntlig som skriftlig uppgift) som ogiltigt. Om studenten frias ska examination ske. Undantag kan förekomma och vid osäkerhet bör läraren kontakta disciplinnämndens jurist. Om fusk upptäcks efter att provet rättats och resultatet rapporterats får läraren ompröva betyget. Formell instans i en sådan omprövning är samma lärare som bestämde det ursprungliga betyget. För ändring till lägre betyg krävs då att studenten själv vilselett läraren och att läraren hade ogiltigförklarat provet eller gett ett lägre betyg om de faktiska omständigheterna varit kända.

Exempel på fusksituationer

Här följer några exempel på vad som kan räknas som fusk:

- användning av otillåtna hjälpmedel vid skriftligt prov (anteckningar, mobiltelefon, och dylikt)
- ändring av återlämnad rättad skrivning
- otillåtet samarbete med annan student/person vid individuell muntlig examination eller individuella inlämningsuppgifter/hemtentamen
- felaktig anteckning om närvaro vid obligatorisk undervisning
- oriktig uppgift om tidigare studieprestation
- plagiat, kopiering eller omarbetning av text, till exempel egna eller andra studenters arbeten, eller avskrift utan korrekt citering och angivande av källa.

Exempel på hantering av misstanke om fusk

Två studenter lämnar liknande lösningar på inlämningsuppgifter vid en individuell hemtentamen. Det ska bedömas om otillåtet samarbete föreligger. Att lösningarna ser likartade ut i stora drag är inte underlag för grundad misstanke. I stället ska institutionen i ett underlag för anmälan kunna påvisa att det i studenternas lösningar finns avsnitt som till väsentliga delar är likadana mellan de båda studenternas svar.

En skrivvakt lämnar information om att studenten använt fusklapp på ett skriftligt prov. Informationen om det inträffade samt bevis i form av fusklapp och skrivna svar på prov anses vara grundad misstanke om fusk.

En student återkommer med utlämnat rättat prov med kommentarer om felrättning och visar en delfråga som inte poängsatts. Det ska bedömas om ändring i provet har gjorts efter utlämning. I detta fall är det väsentligt att provet med underkänt resultat är kopierat och arkiverat på institutionen. Misstanke om fusk kan då beläggas med en jämförelse mellan original och kopia.

Utdrag ur högskoleförordningen (SFS 1993:100)

10 kap. Disciplinära åtgärder .

Allmänna bestämmelser

1 § Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som

1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
2. stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen vid högskolan,
3. stör verksamheten vid högskolans bibliotek eller annan särskild inrättning inom högskolan, eller
4. utsätter en annan student eller en arbetstagare vid högskolan för sådana trakasserier eller sexuella trakasserier som avses i 1 kap. 4 § diskrimineringslagen (2008:567).

Disciplinära åtgärder får inte vidtas senare än två år efter det att förseelsen har begåtts. Förordning (2008:944).

Disciplinära åtgärder

2 § De disciplinära åtgärderna är varning och avstängning. Ett beslut om avstängning innebär att studenten inte får delta i undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen vid högskolan. Beslutet skall avse en eller flera perioder, dock sammanlagt högst sex månader. Ett beslut om avstängning får också begränsas till att avse tillträde till vissa lokaler inom högskolan.

9 § Grundad misstanke om sådan förseelse som anges i 1 § skall skyndsamt anmälas till rektor.

Rektor skall låta utreda ärendet och ge studenten tillfälle att yttra sig över anmälningen. Rektor skall därefter, i förekommande fall efter samråd med den lagfarna ledamoten, avgöra om omständigheterna är sådana att ärendet skall

1. lämnas utan vidare åtgärd,
2. föranleda varning av rektor, eller
3. hänskjutas till disciplinnämnden för prövning.

10 § Ett beslut av rektor om varning får av studenten underställas disciplinnämnden för prövning. Studenten skall underrättas om denna rättighet.